

Archiv obce Dobříč

[1890]–1945 (1948)

Inventář

EL NAD č.: 40

AP č.: 246

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Plasy 2011

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	6
III. Archivní charakteristika archivního fondu	6
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	6
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	7
Seznam použitých pramenů a literatury	8
Inventární seznam	10

I. Vývoj původce archivního fondu

Správa nad vesnickým obyvatelstvem spočívala do roku 1850 v rukou vrchnosti. V roce 1848 došlo ke zrušení poddanství, a tím i patrimoniální (vrchnostenské) správy, která pokračovala ve své úřední činnosti ještě po přechodnou dobu do roku 1850. Místo vrchnostenských panství se tak staly základem správy místní obce, a to na základě Stadionova prozatímního obecního zřízení č. 170 ze dne 20. března 1849, které stanovilo jako nejnižší články územní samosprávy obce. Vycházelo se hlavně z josefínských katastrálních obcí, s tím rozdílem, že sídliště se mělo stát buď obcí, anebo součástí obce jako tzv. osada.

V každé obci byly zřízeny dva orgány – obecní výbor (volený na tři roky) a obecní představenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorčí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo, složené z obecního představeného – starosty, jenž prováděl usnesení obecního výboru, a alespoň dvou radních.

Činnost obecní samosprávy byla zahájena v roce 1850, když začaly fungovat i nově zřízené státní politické úřady. Po pádu absolutismu a vydání Říjnového diplomu byl roku 1862 vydán rámcový říšský obecní zákoník, který měl v některých svých ustanoveních přímou platnost, zatímco jiné jeho předpisy byly realizovatelné prostřednictvím zemských prováděcích zákonů. V roce 1863 vešlo v platnost obecní zřízení a řád volební pro Slezsko a v roce 1864 i pro Moravu a Čechy. Tato zřízení se vztahovala na všechny obce s výjimkou statutárních měst a v mnohém navazovala na Stadionovo prozatímní obecní zřízení. Podrobněji rozváděla ustanovení o místní obci a její působnosti (samostatné a přenesené), o osobách v obci, o působení obecního výboru, představenstva, o dohledu nad obcí, o spojení obcí, o hospodářství obecním atd.

Po vzniku ČSR bylo nutné novelizovat ustanovení o volebním řádu i o obecním zřízení, což se stalo zákony č. 75/1919 Sb. a č. 76/1919 Sb. Podle novely stálo v čele obce obecní zastupitelstvo (dřívější obecní výbor), které si ze svého středu volilo obecní radu (dřívější obecní představenstvo), tvořenou starostou a radními. Kromě toho byly v obcích zřizovány obecní komise, z nichž komise finanční a letopisecká byly ustavovány obligatorně, založení jiných komisí záviselo na rozhodnutí zastupitelstva. Nově zavedenou institucí se stal také obecní trestní senát, složený ze starosty a dvou členů obecní rady, který vykonával trestní působnost obce. Pokud zemský úřad rozpustil obecní zastupitelstvo, bylo povinností příslušného okresního úřadu stanovit pro obec přechodný orgán, a to vládního komisaře nebo správní komisi. Mimořádný orgán pak vedl správu obce až do volby nového obecního zastupitelstva.

Pravomoce obecní samosprávy však byly po roce 1918 postupně omezovány posilováním vlivu státních úřadů, což pokračovalo i v období existence Protektorátu Čechy a Morava. Volby do zastupitelstev se od roku 1938 nekonaly a uvolněná místa byla obsazována kandidáty, které schvaloval úřad německého oberlandráta. Volba starostů byla potvrzována říšským protektorem, později rovněž oberlandráty, a orgány německé moci měly rozhodující slovo i v záležitostech schvalování dosazených vládních komisařů, členů zastupitelstev nebo obecních správních komisí. Na základě vládního nařízení č. 4 ze dne 5. května 1945 obecní úřady zanikly a byly nahrazeny místními národními výbory.

Dobříč leží 11 km jižně od Kralovic na stejnojmenném katastrálním území v nadmořské výšce 375 m. Název vsi vznikl z přivlastňovacího přídavného jména Dobříkův (dvůr). První písemná zmínka o vsi pochází z roku 1250 ze soupisu statků plaského kláštera. V roce 1420 byla ves darována Bedřichovi a Hanušovi z Kolovrat. Na počátku 16. století získal Dobříč opět plaský klášter, ale opat Ondřej Graf zapsal ves už roku 1518 Albrechtovi z Gutštejna. V roce 1531 se ves stala součástí panství Floriána Gryspeka. V roce 1623 byl gryspekovský majetek zkonfiskován a Dobříč byl vrácen zpět plaskému klášteru, po jehož zrušení se panství dostalo pod správu náboženského fondu, a to až do roku 1827, kdy je koupil Klement Václav Lothar Metternich-Winneburg, který byl v roce 1850 posledním patrimoniálním držitelem Dobříče.

V novém územněsprávním členění připadla obec Dobříč do soudního a politického okresu Kralovice v Plzeňském kraji, pouze v letech 1855–1868 náležela do smíšeného politicko-soudního okresu Kralovice. V roce 1857 je Dobříč uváděn jako osada místní obce Koryta. Na základě vyhlášení c. k. místodržitele pro Čechy došlo v roce 1889 k jejímu rozdělení ve dvě místní obce – Koryta a Dobříč.

Poštovní úřad s telegrafem, četnická stanice i nejbližší železniční stanice na trati plzeňsko-březenské se nacházely v Kaznějově. Obcí procházely okresní silnice plasko-kaceřovská, dobříčsko-jarovská a dobříčsko-korytská. Autobusové zastávky na trase Plzeň – Kozojedy – Kralovice, která byla zřízena v roce 1924, byly v Kaceřově a Čívicích.

Obec patřila k obvodu farního úřadu v Plané, kam zřejmě do roku 1788 docházely zdejší děti do školy, poté navštěvovaly školu v Kaceřově. V roce 1878 přešla dobříčská školní mládež do nově otevřené školy v Korytech. V meziválečném období máme doloženu snahu obecního zastupitelstva v Dobříči o zřízení vlastní školy. V 1. polovině 30. let 20. století bylo usneseno založit školní fond pro stavbu nové školní budovy a vypůjčit si 100 000 Kč od Hospodářské záložny v Kralovicích. Ani jedno z těchto rozhodnutí nebylo pravděpodobně realizováno a spor o přeložení školy do Dobříče, který se dokonce dostal až k nejvyššímu správnímu soudu, přerušila druhá světová válka a škola zde byla otevřena až v roce 1959.

Zemědělský charakter obce Dobříč, v níž žilo výlučně české obyvatelstvo, se začal na sklonku 19. století měnit v souvislosti s otvíráním továren v Kaznějově a Horní Bříze. Blízkost těchto průmyslových center podnítila další příliv obyvatelstva do obce, a tím i stavební ruch. Podél silnice od Obory vznikla v poválečných letech kolonie rodinných domků, zvaná „Na Krkavci“. Také na samotném dobříčském katastru probíhala ve 30. letech 20. století v menším rozsahu těžba nerostných surovin, především malířských hlin, provozovaná Západočeskými kaolinkami a firmou O. Friedler z Plzně na pronajatých soukromých i obecních pozemcích.

Obecní zastupitelstvo se po vzniku ČSR skládalo ze zástupců strany sociálně demokratické a republikánské, přičemž většinu měla v letech 1919–1931 strana sociálně demokratická. Výsledky obecních voleb po roce 1931 nám nejsou bohužel známy. K nemovitému jmění obce patřil vedle pozemků a lesů dům čp. 45 (patrně chudobinec), vystavěný někdy mezi lety 1903–1904, a cihelna s hliništěm, kterou zastupitelstvo pronajímalo.

K pomocným orgánům obce se řadila finanční komise, stavební komise a honební výbor. Jen dočasně fungovaly komise obilní, aprovizační, k výběru jatečního dobytka, ke zjištění osevní plochy a komité pro postavení pomníku padlým vojínům. Na přelomu 30. a 40. let 20. století byly v činnosti ještě hospodářská komise, odhadní komise pro plemenitbu hovězího dobytka a k soupisu hovězího dobytka. Letopisecká komise byla sestavena v roce 1927 a kronikářem se stal Jaromír Svoboda. Na počátku 20. let byla založena obecní knihovna a následně zvolena knihovnická rada. Obec rovněž ustanovovala své členy do Místní školní rady v Korytech, lesního hajného, lesního hospodáře, obecního hajného, vážného, polního a nočního hlídače.

Ve 20. letech 20. století za starosty Josefa Mizery byla pořízena obecní vozová váha za 11 450 Kč a realizována stavba hřbitova za 20 000 Kč. Elektrifikace obce proběhla až v letech 1938–1940 za 121 000 Kč. Stavbu rozvodné sítě provedla firma Špírk z Nýřan.

Činnost obecního úřadu byla ukončena v květnu 1945 ustavením revolučního národního výboru.

Počet obyvatel a domů

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	250	neuvedeno
1869	260	38
1880	280	42
1890	303	42
1900	305	42
1910	353	48
1921	344	48
1930	319	63

Seznam doložených starostů

Josef Böhm	? –1901
František Vitouš	1901–1904
Václav Svoboda	1904–1908
František Šmauz	1908–1912 ?
Václav Svoboda	1912 ?–1916 ?
František Vitouš	1916 ?–1919
Josef Bouda	1919–1923
Josef Mizera	1923–1927
František Zeman	1927–1945

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archivní fond Archiv obce Dobříč tvoří 13 úředních knih, 2 kartony spisového materiálu a 1 mapa. Z dochovaných archiválií není zřejmé, kde a jakým způsobem byly ukládány.

Dne 17. listopadu 1955 provedl okresní archivář Jaroslav Vavřík prohlídku a skartaci písemností na Místním národním výboru v Dobříči a vybraný materiál obecního úřadu převzal do okresního archivu. K jeho zapsání do knihy přírůstků došlo dodatečně v roce 1996 pod číslem 908. Další archiválie, a sice mapa obecního lesa z roku 1929, byla v roce 2000 do okresního archivu v Plasích delimitována ze Státního oblastního archivu v Třeboni (č. přírůstkové 25/00). Pamětní kniha založená v roce 1927 nebyla do archivu nikdy předána a v době zpracování fondu se nacházela na Obecním úřadě v Dobříči.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Původcem archivního fondu AO Dobříč je Obecní úřad v Dobříči. Pořádání a inventarizace proběhly na základě metodického pokynu Archivní správy MV (Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce, Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000, čj. AS/1-284/2000) a Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. 3. 2010.

V roce 1955 provedl okresní archivář Jaroslav Vavřík prohlídku a skartaci písemností na MNV v Dobříči a o rok později vybraný materiál obecního úřadu hrubě uspořádal. Josef Pankraz pak v roce 1961 vyhotovil soupis písemností.

Během současné inventarizace nebyly vyřazeny žádné písemnosti. Z fondu AO Dobříč byly převedeny zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva, rady a komisí z let 1937–1944 (1953) do fondu MNV Dobříč, jelikož většina záznamů pochází z činnosti tohoto původce.

Časový přesah u pokladního deníku z let 1934–1945 (1948) a pojistných smluv z let 1939–1944 (1947) tvoří zápisy pořízené již za existence místního národního výboru a vzhledem k jejich nepatrnému rozsahu bylo rozhodnuto ponechat tyto archiválie ve fondu AO Dobříč.

Celkový rozsah fondu činí 0,41 bm. Zápisy ze schůzí obecního výboru (zastupitelstva), rady a komisí (inv. č. 1 a 2) byly zařazeny do I. kategorie, ostatní archiválie do II. kategorie. Písemnosti jsou až na dvojjazyčné německo-české tiskopisy psané česky. Přes drobná poškození prachem a plísňemi se archiválie v době zpracování fondu nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Fond AO Dobříč poskytuje dostatek informací o fungování zdejší obecní samosprávy především pro léta 1918–1945. Cenné jsou zejména zápisy ze schůzí obecních orgánů (inv. č. 1–2). Vývoj obecního úřadu v letech 1937–1944 je zachycen v zápisech ze schůzí obecního zastupitelstva, rady a komisí, uložených ve fondu Místní národní výbor Dobříč. Z účetních knih, uzávěrek a rozpočtů je možné získat částečný obraz o finanční a hospodářské situaci obce.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Fond Archiv obce Dobříč uspořádala Kateřina Nová a Zuzana Kliková. Inventář zpracovala Zuzana Kliková v květnu 2010 a čistopis pomůcky zhotovila v lednu 2011 ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích 3. 1. 2011

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Seznam použitých pramenů a literatury

- Amtliches deutsches Ortsbuch für das Protektorat Böhmen und Mähren.* Prag, 1940.
- Bukačová, I. – Fák, J. a kol. *Severní Plzeňsko I. Historicko-turistický průvodce č. 6.* Plzeň, 1997.
- Dundera, J. A. *Království české statisticky-polohopisně popsané. I. díl – Kraj plzeňský.* Praha, 1845.
- Dyk, J. *Popis politického okresu Kralovického.* Praha, 1886.
- Flögel, J. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře.* Praha, 1933.
- Hledíková, Z. – Janák, J. – Dobeš, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost.* Jihlava, 2005.
- Chytil, A. *Chytilův místopis Československé republiky.* Praha, 1931.
- Kočka, V. *Dějiny politického okresu Kralovického.* Kralovice, 1930.
- Kotyška, V. *Úplný místopisný slovník Království českého.* Praha, 1895.
- Hubka, P. – Vitoušová, M. *Národní škola Koryta 1880–1959 (1965): inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 16]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, 1983.
- Nováková, B. a kol. *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla A–M.* Praha, 1991.
- Palacký, F. *Podrobný popis Království českého.* Praha, 1848.
- Pamětní kniha obce Dobříč 1927–1959* [fotokopie]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích.
- Profous, A. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. I. díl – A–H.* Praha, 1954.
- Reichsgesetzblatt*, 1849.
- Reichsgesetzblatt*, 1862, Teil IV., (Nr. 13, 5. 3.).
- Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850–1970.* Praha, 1970.
- Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, 1919 (částka 16., 31. 1. a 7. 2.).
- Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, 1945 (částka 3., 5. 5.).
- Schwarz, F. *Výklad zákona obecního: zřízení obecní a řád volení v obcích.* Praha, 1898.
- Seznam míst v Království českém.* Praha, 1872.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1886.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1893.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1907.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1913.

Statistický lexikon obcí v Čechách. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha, 1934.

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *Okresní úřad Kralovice 1850–1945 (1948)*, Dobříč, karton 20.

Sýkora, M. – Drozda, R. *1873–2003. Plzeňsko-břeženská dráha 130 let.* 2003.

Tereziánský katastr český. Praha, 1964.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1961.

Zákoník zemský Království českého, 1890 (částka VI., 11. 3.).

Zákony a nařízení pro Království české, 1864 (částka 2., 16. 4.).

Zetek, F. J. *Popis politického okresu Kralovického.* Kralovice, 1932.

Zevrubný popis rozdělení země Království českého. Praha, 1854.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. ev. jednotky
I. Knihy			
1	Zápisy ze schůzí obecního výboru (zastupitelstva), rady a komisí (8. 9. 1901–24. 9. 1921)	1901–1921	K 1
2	Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva, rady a komisí (29. 1. 1922–24. 1. 1937)	1922–1937	K 2
	<i>Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva, rady a komisí (13. 3. 1937–24. 11. 1953)</i>		MNV Dobříč
II. Spisový materiál			
Spisy			
3	Domovské a matriční záležitosti	1927–1928	N 1
4	Volba obecní rady	1931	N 1
5	Pronájem a prodej obecních pozemků	1920–1938	N 1
6	Rozpočty obce	1932–1943	N 1
7	Pojistné smlouvy	1939–1944 (1947)	N 1
8	Stavba silnice Koryta – Dobříč	1927–1932	N 1
9	Elektrifikace obce, zřízení telefonu	1938–1940	N 1
10	Dávky, poplatky a daně	1923–1943	N 1
11	Lesní hospodaření obce, těžba dřeva	1929–1943	N 1
12	Volba honebního výboru, pronájem honitby	1923–1937	N 1
III. Účetní materiál			
1. Účetní knihy			
13	Hlavní kniha	1937–1939	K 3
14	Hlavní kniha	1939	K 4
15	Hlavní kniha	1942	K 5
16	Hlavní kniha	1943	K 6
17	Hlavní kniha	1944	K 7
18	Hlavní kniha	1945	K 8
19	Pokladní deník	[1890]–1923	K 9

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. ev. jednotky
20	Pokladní deník	1923–1925	K 10
21	Pokladní deník	1926–1928	K 11
22	Pokladní deník	1931–1933	K 12
23	Pokladní deník	1934–1945 (1948)	K 13

2. Účty

24	Účetní uzávěrky	1931–1940	N 2
----	-----------------	-----------	-----

IV. Mapy

25	Mapa obecního lesa Lesotechnická kancelář Pavel Klus, Plzeň, 1:2880, papír podlepený plátnem, kolorováno, 56 x 46,5 cm	1929	M 1
----	--	------	-----

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Dobříč
Značka archivního fondu:	AO Dobříč
Časový rozsah:	[1890]–1945 (1948)
Počet evidenčních jednotek:	16 (13 úředních knih, 2 kartony a 1 mapa)
Počet inventárních jednotek:	25
Rozsah v bm:	0,41
Stav ke dni:	3. 1. 2011
Zpracovatelé archivního fondu:	Kateřina Nová, Zuzana Kliková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Zuzana Kliková
Počet stran:	13
Počet exemplářů:	4
Schválila:	Martina Matušková dne 3. 1. 2011 – č. j. SOAP/060-2/2011